

Република Србија

ФИСКАЛНИ САВЕТ

20. март 2020. године

ЗАДУЖЕЊЕ ДРЖАВЕ ЗА ЕФИКАСНО САНИРАЊЕ ЕКОНОМСКИХ ПОСЛЕДИЦА КРИЗЕ ЈЕСТЕ ОПРАВДАНО

Најважнији задатак буџета током пандемије изазване вирусом корона јесте да непосредно финансира све трошкове борбе за животе и здравље грађана Србије. Уз то, буџет би морао да има важну улогу у умањењу економске штете за угрожене грађане и делове привреде који ће овом кризом бити највише погођени. Фискални савет зато подржава једнократно, привремено повећање буџетског дефицита и јавног дуга (док траје криза) чак и у случају да оно буде релативно велико, под условом да се ова средства усмере рационално и одговорно.

Пандемија корона вируса имаће снажан негативан утицај на светску економију и јавне финансије већине земаља укључујући и Србију. Оштар привредни пад који се очекује довешће до аутоматског смањења јавних прихода, раста буџетског дефицита и последично до задуживања земље. У таквим условима Влада мора да издвоји додатна средства из буџета за спровођење мера појачане здравствене заштите становништва, што ће још више повећати дефицит и јавни дуг. Трошак ублажавања економских последица ове кризе за привреду и становништво био би, дакле, трећи озбиљан удар на буџет који ће доћи преко свега наведеног и једино га је могуће финансирати задуживањем државе. Фискални савет, међутим, оцењује да јесте оправдано да држава током трајања ове кризе део средстава определи за финансијску подршку/пореске олакшице економски угроженим деловима становништва и привреде. Према ће тај трошак извесно постати јавни дуг који ће касније отлаћивати сви грађани, Србија је захваљујући здравим јавним финансијама тренутно у могућности то да уради.

Мере Владе за умањење економске штете ове кризе морају бити рационално усмерене на најугроженије делове становништва и привреде. Најугроженији су тренутно запослени у приватном сектору који би могли остати без посла и/или примања и мала и средња предузећа која немају расположиве ресурсе да се изборе с падом пословне активности. Тренутно нису угрожени запослени у јавном сектору и пензионери јер они имају стабилне послове и/или стабилна примања. За њих је оправдано да држава током трајања епидемије обезбеди редовне приходе (непромењене плате и пензије) и да гарантује да неће бити отпуштања из јавног сектора док траје криза. Давање ванредних средстава овим групама становништва (попут једнократне помоћи свим пензионерима) у основи је нерационално трошење новца пореских обвезника, јер представља задуживање свих грађана Србије за мере које неће имати значајан ефекат за санирање економских последица кризе, а неће отићи ни тренутно најугроженијима. Овакве мере су нерационалне тим пре што је већ усвојено одлагање плаћања редовних месечних обавеза које ће такође представљати трошак за државу и јавна предузећа.

Мере Владе морају бити привремене. Садашња криза суштински се разликује од оне из 2008. године. Извор те кризе биле су глобалне финансијске и економске неравнотеже које су захтевале релативно дуготрајан и спор опоравак и структурне промене јавних политика. Нову кризу, међутим, изазвали су чиниоци који су дошли ван економије, па ће она више личити на кризе које настају под утицајем других природних катастрофа (земљотреси, поплаве и друго). То значи да ће економски пад бити оштар и нагао, али би привреда требало релативно брзо да почне да се опоравља након завршетка епидемије. Важно је зато осигурати то да се по завршетку ове кризе и јавне финансије заједно са привредом врате у равнотежу, између осталог да би се могао сервисирати новонастали јавни дуг. Због тога држава сада не сме да посеже за структурним променама политика попут смањења пореских стопа, повраћаја дела ПДВ-а и др. чак и уколико би се то односило на ограничен број услуга или производа, нити за трајним повећањем расхода. Правац у ком је оправдано да се делује у садашњим околностима јесте одлагање одређених пореских обавеза за предузећа и становништво које те обавезе тренутно нису у могућности да плате, уз евентуалну једнократну и ограничену финансијску подршку најугроженијим.

Мере Владе морају да буду добро циљане и не смеју да доведу до привилегованог положаја појединих предузећа. Циљ фискалних мера које је сада оправдано усвајати јесте да се умањи економска штета коју ће епидемија да изазове. То значи да је потребно и оправдано спасавати само оне послове и предузећа који су привремено у озбиљним проблемима, а која ће након завршетка кризе моћи одрживо да послују. Таквим предузећима потребно је што пре послати јасну и одлучну поруку да је Влада спремна да сноси део трошка њиховог преживљавања током кризе и по цену осетног повећања јавног дуга. На овај начин ће се избећи прекомерно и (дугорочно) непотребно гашење великог броја радних места и предузећа. Појаву одређених лобистичких група које се у оваквој ситуацији залажу за добијање трајнијих пореских привилегија, међутим, требало би у корену сасећи.

Фискални савет подржава и подстиче Владу у настојањима да ублажи економску неизвесност, чак и по цену снажнијег задуживања државе. Економска неизвесност представља, уз бригу о здрављу, велико оптерећење за један део становника Србије и оправдана је финансијска интервенција Владе – под условом да се та средства усмере рационално и ефикасно. Цена потребних мера биће готово извесно висока, али ју је оправдано платити како би приватни сектор прошао кроз ову (привремену) кризу са што мање последица, односно да би сутра својим пословањем и плаћањем пореза омогућио враћање новонасталог јавног дуга.